

Økonomi eller Velfærd? Dimensionalitet i Folketinget¹

Martin Ejnar Hansen, cand.scient.pol., Syddansk Universitet

1. Indledning

En klassisk politologisk teori er medianvælgerteoremet. Teoremet går i sin enkelthed ud på, at såfremt alle vælgere placeres langs et kontinuum, da vil medianen være den vælger, der vil bestemme, hvilken policy der vil blive ført, eller hvilken person der vil vinde valget (Downs 1957). Medianvælgerteoremet har haft en bemærkelsesværdig evne til at overleve som et beskrivende og forklarende værktøj i politologien (Pedersen, et al. 1971). I denne artikel vil medianpartiet i Folketinget blive fundet, og det vil blive undersøgt om dette partis støtte til de pågældende regeringer er rationelt i forhold til partiets politiske præferencer.

Den almindelige antagelse i dagens politologiske forskning er, at politiske partier både er 'office-seekers' og 'policy-seekers' (Warwick 2000). Det vil sige, at partierne både søger at maksimere deres indflydelse på policy samt at komme i regering. Den antagelse gør det muligt at anvende den såkaldt 'spatial' model af partiernes policyplacering til at vise i hvilke flertal de pågældende partier kunne tænkes at indgå. Det vil være flertal, hvor koalitionsparterne har en eller flere ligevægte i policyrummet. Det vil sige, at det er rationelt for partierne, at finde deres samarbejdspartner indenfor dette rum. Indifferenskurverne kan ses som partiernes politikhorisont, der er den yderste linie, hvor partierne vil bevæge sig væk fra deres centrum

for at få opfyldt deres policyønske. Det betyder så også, at der kan træffes sub-optimale valg i policyrummet, for til gengæld at få dannet en koalition for at gennemføre, en godt nok sub-optimal policy, men alligevel en policy der har en højere rangering på præferenceordenen. (Warwick 2000) Policyhorisonter vil her være defineret som værende det yderste punkt, ind mod de øvrige partier, hvortil en regering med støttepartier må antages at kunne bevæge sig for at få gennemført sin politik.

2. Data

Analysen tager sit datamæssige udgangspunkt i publikationer i serien »Håndbog i Dansk Politik«², hvori de danske partiers holdninger til en række spørgsmål er opstillet efter policyområde. Disse data er kvalitative og kodes her til kvantitative værdier. I dansk politologisk forskning er der kun få eksempler på at »Håndbog i Dansk Politik« er blevet anvendt til at udtrykke et billede af det politiske landskab i Folketinget. (Kurrild-Klitgaard 1997; Poulsen & Mikkelsen 1999). Anvendelsen af »Håndbog i Dansk Politik« giver desuden mulighed for at sammenligne data over tid, da sammensætningen og udformningen af spørgsmålene i håndbogen ikke ændrer sig markant over årene. Desuden bliver den opdateret hvert år, hvilket giver den en klar fordel frem for partiprogrammer, der langt fra opdateres hvert år.

Disse data er i modsætning til 'Comparative Manifesto Project' (CMP) dataene (Budge, et al. 2001) ikke baseret på de politiske partiers programmer, men derimod primært på de holdninger som partierne har givet udtryk for i parlamentet i forbindelse med fremsatte lovforslag. Kun i tvivlstilfælde er de politiske partier blevet kontaktet og bedt om at fremkomme med deres holdning på det pågældende område. (Garodkin 2001: 11-12) Dataene i »Håndbog i Dansk Politik« er derfor et udtryk for de danske politiske partiers holdning på policyområder som udtrykt i parlamentet. Hvis man derimod anvendte partierne politiske programmer, vil man få et udtryk for deres præsentation overfor vælgerne.

3. Perioden

Når perioden 1982-2002 er udvalgt skyldes det, at der i perioden har været to lange perioder med samme regering. I første halvdel, 1982-1993, var det en borgerlig regering i skiftende udseender, men altid en mindretalsregering. I den næste halvdel, 1993-2001, var det en socialdemokratisk regering, også i mindretal, dog med et flertal fra 1993-1994³. Fra 2001 er der igen tale om en borgerlig regering. I stedet for at medtage alle årene i perioden i analysen er seks år udvalgt, med en mellemliggende periode på fire år. Det vil sige, at der vil forekomme en serie »snap shot« billeder af det politiske landskab i Folketinget for årene 1982, 1986, 1990, 1994, 1998 og 2002. En periode på fire år mellem analyserne vil samtidig give bedre mulighed for at se, om partiernes policyplacering ændres markant over tid. Overordnet set er det de samme variable, der går igen år efter år, men der vil være minimale forskydninger i hvilke variable, der indgår i de enkelte år, men ikke i antallet af variable. Det skyldes den udvikling, der løbende sker på det politiske område, og det afspejles i »Håndbog i Dansk Politik«.

4. Dimensioner

I denne artikel undersøges to policydimensioner; overordnet økonomisk politik og

velfærdspolitik. Det antages, at begge dimensioner er forholdsvis indflydelsesrige på vælgernes valg af politisk parti ved folketingsvalg. Derfor kan det også forventes, at partierne er meget opmærksomme på disse dimensioner, og at medianen derfor i de respektive år må forventes at være lig et parti, der har stor indflydelse på de vedtagne policyer i Folketinget.

Antagelsen om at begge dimensioner har forholdsvis stor indflydelse på vælgernes valg af parti vises tydeligt hos Andersen (1999). (Tabel 12.1 (Andersen 1999: 117)) viser, at den økonomiske dimension af vælgerne regnes som et af de vigtigste områder for politikerne at tage sig af i hele perioden for denne undersøgelse. Den velfærdspolitiske dimension har, med undtagelsen af perioden omkring valgene 1987-1988, været blandt de to vigtigste i vælgernes ønske om politikernes handlinger.⁴ Den økonomiske dimension regnes derfor som den vigtigste og determinerende dimension. Andre dimensioner kunne være valgt i stedet for den velfærdspolitiske dimension, eksempelvis europapolitik eller forsvarspolitik, men da disse dimensioner ikke har været blandt de to vigtigste områder i perioden, er valget af den velfærdspolitiske dimension fornuftig.

I langt de fleste tilfælde må det for det danske Folketing antages, at partiet der er medianpartiet, vil være det parti, der vil have den afgørende indflydelse på, hvilken politik der bliver gennemført. Eller sagt på anden måde, det vil ikke umiddelbart forekomme rationelt for en regering at undgå et samarbejde med det parti, der besidder mandat nr. 90, da det parti – alt andet lige – vil være tættere på regeringspartiernes policyplacering end de øvrige aktører i Folketinget. Det må derfor forventes, at det parti eller de partier, der besidder medianen på de to dimensioner vil være partier, hvis markante indflydelse på dansk politik i perioden ikke kan afvises.

Hvis analysen viser, at det parti, der besidder medianen i Folketinget har afgørende indflydelse på den regering, der findes det pågældende år, så kan teorien om medianvælgeren ikke afvises. Ligeledes må det antages, at partier placeret på »yderfløjene«, eksempelvis Socialistisk Folkeparti og Fremskridtspartiet, ikke har anden rationel mulighed end at støtte henholdsvis Socialdemokratiet og den borgerlige blok, hvad enten disse er i regering eller opposition.

5. Politiske tekster

Politiske tekster, såsom partiprogrammer, taler eller lovforslag, kan ses som strategiske tekster (Pennings & Keman 2002). Derfor er det vigtigt, hvordan man koder fra de kvalitative udtryk til kvantitative data. Den simpleste model for kodning er at klassificere partier som værende enten for eller imod de forskellige policyområder. Modellen er enkel og nem at anvende, men den er ikke brugbar, hvis der skal foretages mere komplekse analyser af dataene. I den sammenhæng er der brug for modeller, der udtrykker distancen mellem de politiske partier på de pågældende policyområder (Laver & Budge 1992:15).

Den metode, der har været anvendt til kodning af CMP-data, er baseret på 56 variable, hvor det er muligt at have positiv eller negativ holdning til variablen. Et problem ved at anvende dataene fra CMP, er at de for Danmarks vedkommende stopper i 1998 (Budge et al. 2001), hvorfor det ikke vil være muligt at give et billede af det politiske landskab i Folketinget anno 2002. Derudover har CMP-dataene et langt større validitetsproblem i forhold til Danmark – ca. 30% af 'quasi-sentences'⁵ er kodet som værende 'uncodable' (Volkens 2001:103).

En anden metode har været anvendt af Party Change Project (PCP) og er beskrevet i Harmel, Janda & Tan (1995), hvor relevante passager i de politiske tekster tildeles en værdi mellem +5 og -5, værdien tildeles efter bedste

skøn, af personen der koder. Denne metode er stærkt afhængig af den bedømmelse, koderen foretager, og således kan man med god ret tale om en udvidet ekspertbedømmelse af de politiske tekster (Laver & Garry 2000: 621).⁶ Ifølge Laver & Budge (1992:23) vil den bedste metode til kodning af politiske tekster være en metode, hvor koderen har så få muligheder som muligt, så risiciene for arbitrære bedømmelser minimeres.⁷ Dog er den umiddelbare fare for bias i forbindelse med kodningen ikke et signifikant problem (Laver & Hunt 1992).

I denne artikel vil de kvalitative udsagn i »Håndbog i Dansk Politik« blive kodet som enten 3, 2, 1.⁸ Hvor 3 er lig et ønske om at lade staten spille en mindre rolle, det være sig på det økonomiske område eller det velfærdsmæssige. 2 vil være lig en status quo politik, og 1 vil være lig et ønske om, at staten skal spille en større rolle i samfundet. Det begrænser muligheden for arbitrære bedømmelser af partiernes holdninger. Et andet problem der dog opstår i den forbindelse, er at alle policyområder vil vægte ens. Dette problem kan undgås ved at foretage en vejning af de enkelte variable. Denne vejning vil som udgangspunkt være arbitrær, men det vil ikke være anderledes, end hvis man benyttede metoden med ekspertbedømmelse af politiske tekster. Og som det fremgår af Laver & Hunt (1992), er der ikke tale om signifikant risiko for bias i den sammenhæng.

Vægtningen af de respektive kodede variable foretages af forfatteren ud fra et kriterium om, at policyer med stor indflydelse på samfundet vægter højere blandt vælgerne end policyer med lav samfundsmæssig indflydelse, og da partierne ønsker at maksimere deres mandattal mest muligt, vil der kunne antages, at der et lighedstegn mellem vælgernes og partiernes vægtning af policy. Da variablenes nummerering i Håndbog i Dansk Politik ændrer sig over tid, anvendes her blot fortløbende nummerering af variablerne.

Vægtningen af variablerne sker på en skala fra 0,5 til 2, under den antagelse, at variable som indkomstskat, moms, grønne afgifter, folkepension og sygehuse er mere afgørende for befolkningens valg af parti, og dermed

forholdsvis mere afgørende for partiernes tilslutning, end variable som tandpleje, alkoholmisbrug, virksomheds- og værdipapirbeskatning.

Formlen for analysen vil, med vægte mellem 0,5 og 2, se således ud for den økonomiske dimension (E):

$$E = \frac{(0,5v_1 + 1,5v_2 + 0,5v_3 + 0,5v_4 + 1,5v_5 + v_6 + 2v_7 + v_8 + 0,5v_9 + 0,5v_{10} + v_{11} + 1,5v_{12} + v_{13} + 1,5v_{14} + v_{15} + v_{16} + 2v_{17} + 1,5v_{18})}{\text{antal variable} / \sum \text{vægte}}$$

Hvor formelen for den velfærdspolitiske dimension (W) er sammensat således:

$$W = \frac{(v_{19} + 0,5v_{20} + 1,5v_{21} + v_{22} + v_{23} + 0,5v_{24} + 1,5v_{25} + 2v_{26} + v_{27} + v_{28} + 0,5v_{29} + 0,5v_{30} + 2v_{31} + 0,5v_{32} + 0,5v_{33})}{\text{antal variable} / \sum \text{vægte}}$$

Parti/ År	A	B	C	D	F	O	Q	V	Y	Z	Ø	Rege- ring	Oppo- sition
1982	1,675 (59)	1,875 (9)	2,525 (26)	2,250 (15)	1,500 (21)	–	2,075 (4)	2,325 (20)	1,500 (5)	2,750 (16)	–	2,293 (CDQV)	1,558 (AFY)
1986	1,750 (56)	1,800 (10)	2,350 (42)	2,200 (8)	1,525 (21)	–	2,150 (5)	2,100 (22)	1,475 (5)	2,725 (6)	–	2,200 (CDQV)	1,583 (AFY)
1990	1,550 (55)	2,000 (10)	2,325 (35)	2,075 (9)	1,350 (24)	–	2,125 (4)	2,350 (22)	–	2,500 (16)	–	2,225 (BCV)	1,450 (AF)
1994	1,900 (62)	2,100 (8)	2,600 (27)	2,150 (5)	1,425 (13)	–	–	2,750 (42)	–	2,825 (11)	1,200 (6)	2,050 (ABD)	2,725 (CVZ)
1998	1,950 (63)	2,150 (7)	2,700 (16)	2,375 (8)	1,250 (13)	2,400 (13)	2,175 (4)	2,800 (42)	–	2,850 (4)	1,125 (5)	2,050 (AB)	2,688 (COVZ)
2002	1,700 (52)	2,150 (9)	2,575 (16)	–	1,250 (13)	2,550 (22)	2,075 (4)	2,600 (56)	–	–	1,150 (4)	2,588 (CV)	1,367 (AFØ)
Sid. Afv.	0,149	0,148	0,147	0,112	0,120	0,106	0,044	0,273	0,017	0,139	0,038		

Note: Egne beregninger på baggrund af Garodkin (div. årg.). Tallene i parentes under de enkelte policyscorer er partiernes mandattal, dog i de to kolonner Regering og Opposition er det regeringsdeltagerne, og hvad der kan betegnes som den primære opposition. Celler markeret med fed angiver medianens placering det pågældende år.

Tabel 1. Partiscorer for Økonomisk dimension 1982-2002

Parti/ År	A	B	C	D	F	O	Q	V	Y	Z	Ø	Rege- ring	Oppo- sition
1982	1,733	2,067	2,333	2,200	1,600	-	2,267	2,467	1,533	2,333	-	2,317	1,622
	(59)	(9)	(26)	(15)	(21)		(4)	(20)	(5)	(16)		(CDQV)	(AFY)
1986	1,667	2,067	2,333	2,200	1,533	-	2,267	2,400	1,267	2,267	-	2,300	1,489
	(56)	(10)	(42)	(8)	(21)		(5)	(22)	(5)	(6)		(CDQV)	(AFY)
1990	1,933	2,200	2,267	2,133	1,667	-	2,200	2,333	-	2,333	-	2,267	1,800
	(55)	(10)	(35)	(9)	(24)		(4)	(22)		(16)		(BCV)	(AF)
1994	1,933	2,133	2,467	2,000	1,633	-	-	2,533	-	2,567	1,400	2,022	2,522
	(62)	(8)	(27)	(5)	(13)			(42)		(11)	(6)	(ABD)	(CVZ)
1998	1,867	2,033	2,300	2,000	1,667	2,200	2,100	2,233	-	2,300	1,333	1,95	2,258
	(63)	(7)	(16)	(8)	(13)	(13)	(4)	(42)		(4)	(5)	(AB)	(COVZ)
2002	1,967	2,033	2,433	-	1,867	2,300	2,233	2,367	-	-	1,367	2,4	1,734
	(52)	(9)	(16)		(12)	(22)	(4)	(56)			(4)	(CV)	(AFØ)
Std.	0,122	0,037	0,078	0,087	0,113	0,071	0,069	0,105	0,188	0,119	0,034		
Afv.													

Note: Egne beregninger på baggrund af Garodkin (div. årg.). Tallene i parentes under de enkelte policyscorer er partiernes mandattal, dog i de to kolonner Regering og Opposition er det regeringsdeltagerne, og hvad der kan betegnes som den primære opposition. Celler markeret med fed angiver medianens placering det pågældende år.

Tabel 2. Velfærdspolitisk dimension 1982-2002

Ekspertbedømmelse, eller for den sags skyld enhver metode hvor en rekodning foretages af individer, er naturligvis ikke uden problemer, som det fremgår af Rasch (2003). Generelle fejl-opfattelser, eller mistolkninger kan finde sted, hvilket vil øge validitetsproblematikken. I denne analyse er rekodningen søgt fejlminimeret ved at gennemgå variablerne på tværs af observationerne, således at udtryk der optræder i flere observationer, tildeles samme værdi.

Den overordnede antagelse er, at den økonomiske dimension er den afgørende for de valg, partierne træffer, og at den har indflydelse på al anden politik. En regressionsanalyse af data viser, at 74,2 pct.⁹ af variationen på den

velfærdspolitiske dimension kan forklares af den økonomiske dimension. Resultatet af regressionen er meget interessant, da det afkræfter en eventuel formodning om, at den økonomiske dimension er den altafgørende for partiernes handlinger, da ca. 25 pct. ikke kan forklares gennem den økonomiske dimension. Men regressionen viser, at forklaringskraften på dataene er af en så høj karakter, at data kan bruges videre til en analyse af de enkelte år. I data må det antages, at partiernes valg af samarbejdspartner først og fremmest sker på den økonomiske dimension, og kun hvor afstanden mellem valgmulighederne er ens, vil den velfærdspolitiske dimension have indflydelse på partiernes valg.

Folketinget anno 1982

Ifølge tabellerne 1 og 2 er medianen på begge dimensioner Det Radikale Venstre. Regeringskoalitionen, der blev dannet i september 1982 bestod af C, V, Q, D. Tilsammen havde de fire partier ikke flertal men var afhængig af både Z samt medianen B. For Z var der intet andet rationelt alternativ end at støtte regeringen,¹⁰ da dennes gennemsnitsværdi var tættere på Z' egen end oppositionens. Oppositionen var også afhængig af B for at få gennemført policy. Det kan derfor antages, at B ville foretage et rationelt valg, og at den policyhorisont der ligger tættest på B's eget idealpunkt vil være udgangspunktet for samarbejdet.

Når B støttede den borgerlige koalition i 1982, er det fordi den borgerlige koalitions policy var tættere på B's idealpunkt end venstrefløjens. Det faktiske resultat var et lidt andet. På den økonomiske dimension var B kun 0,327 fra oppositionens gennemsnit, men derimod 0,418 fra den borgerlige regerings gennemsnitlige værdi. Det vil sige, at det skulle være mest rationelt for Det Radikale Venstre at samarbejde med oppositionen på den økonomiske politik. Hvad angår velfærdspolitikken, var Det Radikale Venstre til gengæld 0,445 fra oppositionens gennemsnit, men kun 0,250 fra regeringskoalitionens gennemsnitlige værdi. Her skulle det være rationelt at have samarbejde med regeringen på det velfærdspolitiske område. Umiddelbart ser det derfor ud til, at teorien om medianvælgeren ikke er helt i overensstemmelse med empirien.

Men når den teori kombineres med teorien om policyhorisonter, er der god overensstemmelse med teori og empiri for 1982. Hvis det antages, at Q var regeringskoalitionens policyhorisont på det økonomiske område med en værdi på 2,075, og D var det på velfærdsområdet med en værdi på 2,200, samt at A er lig oppositionens policyhorisont med værdier på 1,675 samt 1,733, da vil det fremgå, at

afstanden for B på det økonomiske område er ens mellem regeringens og oppositionens policyhorisont. Det betyder, at uanset hvilken vej B valgte, vil det for partiet være en optimal løsning på det økonomiske område, og derfor må velfærdsdimensionen være determinerende for B's valg det år. På velfærdsområdet var B tættere på regeringen end på oppositionen. Da vi antager, at den økonomiske dimension er den vigtigste, betyder det, at B har foretaget et rationelt valg ved at støtte regeringskoalitionen, da den på velfærdsdimensionen var tættere på B end oppositionen, og B dermed ville kunne opnå optimale resultater på velfærdsområdet ved samarbejde med regeringen end med oppositionen.

Folketinget anno 1986

Som i 1982 var Det Radikale Venstre også medianen på begge dimensioner i 1986, jævnfør tabellerne 1 og 2. Både regering og opposition var derfor afhængig af Det Radikale Venstre for at få gennemført deres respektive policyer. Igen må det antages, at B har foretaget et rationelt valg af samarbejdspartner.

Det må antages at B's fortsatte støtte til den borgerlige koalition fandt sted, fordi den borgerlige regering var placeret tættere på B, end tilfældet var for oppositionen. Tallene viser dog noget andet. På det økonomiske område var B 0,217 fra oppositionens gennemsnit, mens den borgerlige regering var 0,400 fra B's værdi. Hvorimod på det velfærdspolitiske område var B kun 0,233 fra den borgerlige regering, hvorimod den socialdemokratiske ledede opposition var 0,578 fra. Det vil som udgangspunkt betyde, at det vil være rationelt for B at samarbejde med oppositionen om den økonomiske politik, mens det vil være rationelt at samarbejde med regeringen om velfærdspolitikken. Teorien om medianvælgeren er derfor ikke i overensstemmelse med empirien, for så vidt angår det politiske landskab i Folketinget anno 1986.

Når teorien om policyhorisonter inddrages, er der stadig en vis uoverensstemmelse mellem teori og empiri. Regeringens policyhorisonter var V med 2,100 på den økonomiske politik og D med 2,200 på det velfærdspolitiske område. For oppositionen gælder det, at A var policyhorisont for begge områder med en score på henholdsvis 1,750 og 1,667. På det økonomiske område vil det være optimalt for B at samarbejde med oppositionen, da afstanden er kortest. Velfærdspolitisk vil det være optimalt for B at samarbejde med regeringen, da afstanden her er kortest. Da antagelsen er, at den økonomiske dimension er den vigtigste for partierne, må det konstateres, at der er uoverensstemmelse mellem Det Radikale Venstres valg af samarbejdspartner og de empiriske resultater, der er fremkommet. Teorien og de foretagne analyser kan derfor ikke forklare, hvorfor Det Radikale Venstre samarbejdede med regeringen om den økonomiske politik, som tilfældet var i 1986.

Folketinget 1990

Tabellerne 1 og 2 viser, at medianen på det økonomiske område var Det Radikale Venstre, hvorimod medianen på det velfærdspolitiske område var CentrumDemokraterne. Afstanden mellem Det Radikale Venstre og regeringen var 0,225, hvorimod afstanden til oppositionen var 0,550. Det betyder, at det var rationelt for B at forblive i regeringen frem for at samarbejde med oppositionen.

Hvad angår det velfærdspolitiske, er situationen en anden. Regeringen havde brug for både D og Q for at have medianen med sig, hvorimod oppositionen kun har brug for D for at besidde medianen. Afstanden fra D's idealpunkt til regeringens gennemsnitlige idealpunkt var 0,134, mens afstanden fra D til oppositionens gennemsnitlige idealpunkt var 0,333. Det vil sige, at for D's vedkommende var det optimalt at samarbejde med regeringen på det velfærdspolitiske område.

Når teorien om policyhorisonter inddrages i analysen, giver det ikke anledning til at antage ændrede handlinger hos D. Oppositionens yderste policyhorisont på den økonomiske politik ligger hos A med 1,550, ligeledes var A oppositionens policyhorisont på det velfærdspolitiske område, med en score på 1,933. Regeringens yderste policyhorisont var i begge tilfælde B med henholdsvis 2,000 og 2,200. Afstanden fra både B og D til regeringen var mindre end afstanden fra partierne til oppositionen på begge dimensioner. Det betyder, at det var optimalt for B at forblive i regeringen og for D at samarbejde med regeringen henholdsvis om den økonomiske politik og om velfærdspolitikken. Teorien kan dermed give en forklaring på udseendet af det politiske landskab i Folketinget anno 1990.

Folketinget anno 1994

Nok engang findes medianen hos Det Radikale Venstre, ikke kun på den økonomiske dimension, men også på velfærdspolitiske, jf. tabellerne 1 og 2. Partiet var samtidig regeringspartner, hvilket betyder, at det ikke var muligt for oppositionen at lave alternative flertal, da medianen for det første var en del af regeringen, og da oppositionen ikke vil kunne give medianen et bedre resultat end fortsat støtte og deltagelse i regeringen kan. Dette billede ses endnu tydeligere, når polycyscorerne tages i betragtning.

Som det fremgår af tabel 1, er regeringens gennemsnit 0,050 fra B's idealpunkt, hvorimod oppositionens gennemsnit er 0,625 fra B's optimum. Lignende var gældende for velfærdsområdet hvor D godt nok er tættere på regeringen end B, men ikke som B besidder medianen. Afstanden mellem B og regeringens gennemsnit var 0,111, mens afstanden fra B til oppositionen var 0,389. Det er derfor i god overensstemmelse med teorien at B i 1994 støtter den socialdemokratiske ledede regering.

Når man ser på policyhorisonter, er B udtryk for regeringens yderste policyhorisont på velfærdsområdet med en score på 2,133. Hvad angår den økonomiske politik er policyhorisonten at finde hos D med en score på 2,150. Oppositionens yderste policyhorisont er begge steder at finde hos C, med henholdsvis 2,600 og 2,467. Der var derfor ingen rationel begrundelse for hverken B eller D, at undsige regeringen, da de begge har størst nytte af at fortsætte støtten til og deltagelsen i regeringen.

Folketinget anno 1998

Af tabellerne 1 og 2 fremgår det, at medianen på det økonomiske område var at finde hos regeringspartiet B, hvorimod medianen for velfærds politik fandtes hos oppositionspartiet D. Selvom regeringspartierne ikke havde medianen blandt sig på det velfærds politiske område kunne de stadig mønstre et flertal. Tallene viser også, at det ikke kan afvises, at det ville have været bedre for B at samarbejde med oppositionen på begge policydimensioner, end at blive hos regeringen. Regeringens gennemsnitlige score på den økonomiske dimension er 0,100 fra medianen B, mens afstanden fra oppositionens gennemsnit til medianen er 0,538. På det velfærds politiske område var regeringens score 0,050 fra medianen D, hvor oppositionen var 0,258 fra D's idealpunkt. Det peger derfor i retning af, at B og D ville samarbejde med regeringen, da de hver især vil kunne få bedre løsninger ud af et samarbejde med regeringen end med oppositionen.

Når teorien om policyhorisonter inddrages, er situationen den samme. Regeringens yderste policyhorisont var på begge dimensioner at finde hos B, med en score på henholdsvis 2,150 og 2,033. Oppositionens yderste policyhorisont var på den økonomiske dimension at finde hos O med en score på 2,400, og på velfærdsområdet var oppositionens policyhorisont også hos O med en score på 2,200. Det ville ikke for B eller D give nogen øget nytte

at samarbejde med oppositionen frem for at støtte regeringen. Der er således god overensstemmelse med teorien og empirien i det politiske landskab anno 1998.

Folketinget anno 2002

I modsætning til de øvrige år i analysen er medianen denne gang i placeret længere mod højre blandt partierne i landskabet: Efter folketingsvalget den 20. november 2001 var medianen på både den økonomiske dimension og velfærdsdimensionen at finde hos O. Regeringens gennemsnitlige score var for den økonomiske dimension 0,038 fra medianen O. For velfærdsdimensionen var afstanden fra regeringen til O 0,100, hvorimod afstandene fra oppositionen til O var henholdsvis 1,183 og 0,566. Der er absolut intet, der ud fra disse værdier rationelt kan retfærdiggøre et samarbejde med oppositionen frem for regeringen.

Selv når teorien om policyhorisonter inddrages, giver det ingen ændringer. Regeringens policyhorisont for et flertal var O med en score på henholdsvis 2,550 og 2,300. Oppositionens yderste policyhorisont var på det økonomiske område på 2,150 hos B og på det velfærds politiske område hos Q med en score på 2,233. Spørgsmålet er blot, om det her vil være acceptabelt at medregne Q som opposition; partiet valgte trods alt efter valget i 2001 at pege på netop den nuværende regering. Såfremt Q ikke regnes som opposition, var den velfærds politiske policyhorisont at finde hos B, med en score på 2,033. Analysens resultater for 2002 er derfor i overensstemmelse med de anvendte teori, og det må derfor anses for værende et rationelt valg at O støtter den borgerlige regeringskoalition. Det kan dog konstateres, at der er intet, der på disse dimensioner gør det meningsfuldt, at karakteriserer O som et parti på den yderste højrefløj.

6. Sammenfatning

Den anvendte metode til kodning af data er blot en af mange muligheder der tidligere har været anvendt i lignende analyse jf. (Laver &

Budge 1992; Rasch 2003). Det specielle for denne analyse er anvendelse af vægte til at markere forskellen på de enkelte delområder. Det kan hævdes, at anvendelse af vægte i en sådan analyse vil medvirke til at svække validiteten, og ligeledes kan det hævdes, at kodning af data vil afspejle koderens bias i den ene eller anden retning. Begge argumenter skulle kunne tilbagevises i denne sammenhæng; som det fremgår af Laver & Hunt (1992) har det ikke været et problem med bias eller lav validitet i nogen af de beslægtede analyser, der er foretaget i den politologiske verden. Vægtningen af dataene i analysen er derimod med til at styrke denne. I fald der ikke var vægtet, ville de forskellige delvariable have talt ens i forhold til konstruktionen af de to dimensioner. Det vil sige, at variable, hvis betydning for vælgerne, og dermed for partierne i Folketinget, er lav, skulle vægte lige højt som variable med stor vælgermæssig betydning. Dette er undgået ved at vægte variablerne forskelligt.

Når der i Danmark findes en årlig publikation, hvor det er muligt at finde kvalitative udsagn om de politiske partiers holdninger, forekommer det underligt, at den ikke anvendes oftere. Dette kan hænge sammen med den meget rigide opstilling af partiernes policy i publikationen. Ligeledes vil det selvfølgelig være bedre, om man anvendte data direkte fra kilderne selv, det vil sige referater fra folketingssalen, taler, med videre. Hos Budge et al. (2001) kan man finde data på partiernes politiske programmer indtil 1998. Men udsagn i politiske programmer er ikke lig hvorledes partierne agerer i parlamentet. Ligeledes er dataene mangelfulde i forhold til Danmark (Volkens 2001:103) De bedste data til at konstruere et politisk landskab i et parlament må derfor antages at være data fra parlamentariske forhandlinger. Dette har ikke været muligt at fremskaffe i denne analyse, og derfor er Håndbog i Dansk Politik blevet anvendt. Valget af datakilde kan kritiseres, men analysens resultater er ikke af en

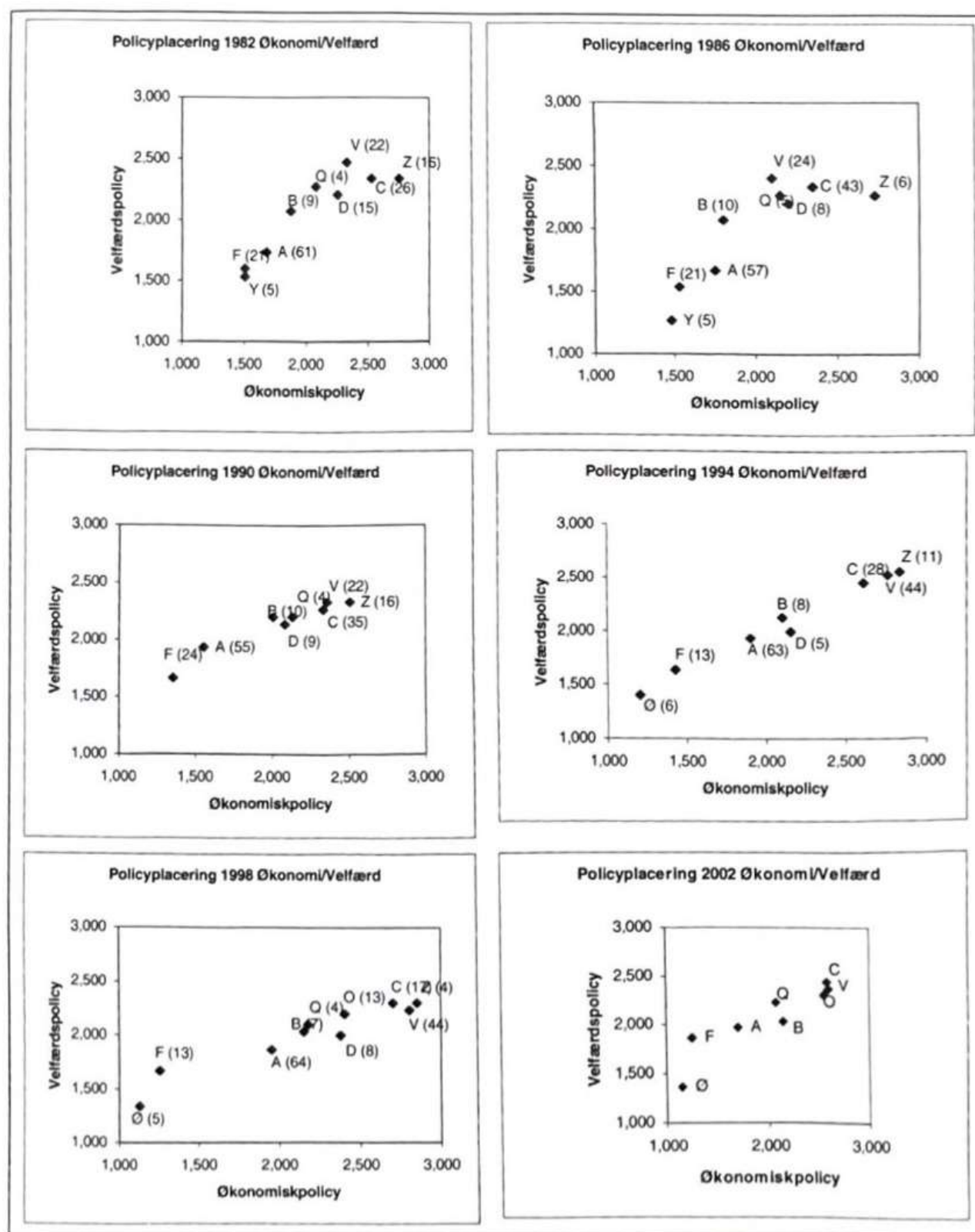
sådan karakter, at valget kan kategoriseres som fejlagtigt.

Den anvendte teori har i analysen haft en ganske god forklaringskraft. I et enkelt tilfælde kunne partiernes handlinger ikke forklares ud fra det teoretiske udgangspunkt. Selvom medianvælgerteoremet har været angrebet af mange, siden det fremkom i slutningen af 1950'erne, viser det sig stadig gyldigt. Ligeledes har begrebet om policyhorisonter været med til at øge forklaringskraften. Analysen har vist, at det igennem en del af perioden 1982-2002, har været partier som Det Radikale Venstre og CentrumDemokraterne der har kontrolleret medianen, enten på både den økonomiske og velfærdspolitiske dimension, eller blot på en enkelt af disse. I 2002 er medianen at finde hos Dansk Folkeparti, og dermed ser der ud til at være sket et skift i, hvilke partier der kontrollerer medianen. Gennem teorien ved vi, at det parti, der kontrollerer medianen, også vil være det parti, der er dominerende, hvad angår policy eller regeringsdannelser. Heller ikke på det område har analysen vist sig at afvige fra det forventede. Generelt må det konkluderes, at det politiske landskab i Folketinget er af et udseende, der ikke overrasker. Heller ikke fundet af, at næsten 75% af variationen på den velfærdspolitiske dimension blive forklaret af den økonomiske dimension, kan siges at overraske meget. Det er tværtimod i god overensstemmelse med en grundlæggende antagelse for artiklen.

Afstandene partierne imellem er ofte ganske vigtig, da det er meget sjældent, at der i Danmark er flertalsregeringer, og samarbejde er derfor nødvendigt. I fem ud af seks tilfælde har teorien, der er anvendt i analysen, kunnet give en tilfredsstillende forklaring på partiernes valg af regering eller støtte i Folketinget. I et enkelt tilfælde, 1986, kunne teorien ikke forklare, hvorfor Det Radikale Venstre valgte at støtte den borgerlige regering frem for oppositionen. Til det tilfælde må der findes alternative forklaringer

Appendix 1:

Det politiske landskab i Folketinget 1982-2002 på økonomisk politik og velfærdspolitik

Noter

1. Jeg skylder Peter Kurrild-Klitgaard, Institut for Statskundskab, Syddansk Universitet, en meget stor tak for gode råd, kommentarer og vejledning. Ligeledes tak til Robert Klemmensen, Institut for Statskundskab, Syddansk Universitet, for kommentarer.
2. Håndbog i Dansk Politik er en årlig publikation, der er udkommet siden 1979.
3. Regeringen Nyrup Rasmussen I var en mindretalsregering fra tiltrædelsen den 25. januar 1993 til 10. februar samme år, hvor løsgængerens Hans Erenbjerg blev genindmeldt i Socialdemokratiet.
4. Dette gør også at overvejelser om at anvende post-modernistiske definitioner, som eksempelvis beskrevet i Borre (1999), på policydimensionerne i analysen ikke synes relevant, da de post-modernistiske værdier ikke synes, at være i overensstemmelse med vælgeres præferencer, og dermed hvad der måtte være rationelt for partierne.
5. »Quasi-sentences« er det unit, der kodes fra partiprogrammerne. Det vil sige, at en sætning i partiprogrammet kodes efter indholdet, mens længere sætninger opdeles efter kommaer, semikolon eller kolon, hvorved der fremkommer »quasi-sentences« (Volkens 2001).
6. For en kort gennemgang af fordele og ulemper ved anvendelse af ekspertbedømmelse, se Budge (2000).
7. Forslag til sådanne metoder er beskrevet hos Laver & Garry (2001); Laver et al. (2003).
8. Da det ønskes at anvende vægte i kodningen af data og multiplikation, udelukker dette anvendelsen af en skala hvori 0 indgår. Derfor er valget i denne opgave faldet på en skala, der går fra 1 til 3.
9. p-værdi >.000, N=52
10. Definitionen på henholdsvis regering og opposition i analysen er: Regeringen er de partier, der har ministerposter de pågældende år. Hvorimod oppositionen er den »officielle« opposition, det inkluderer ikke partier som Kristeligt Folkeparti, CentrumDemokraterne og Det Radikale Venstre, da en inklusion af disse vil give falske værdier.

Referencer

Andersen, Jørgen Goul (1999): »Vælgeres politiske dagsorden«, pp. 115-126 i Johannes Andersen, Ole Borre, Jørgen Goul Andersen & Hans Jørgen

- Nielsen (red.): *Vælgere med omtanke – en analyse af Folketingsvalget 1998*, Århus; Systime
- Borre, Ole (1999): »Gammel og ny venstre-højre ideologi«, pp. 151-159 i Johannes Andersen, Ole Borre, Jørgen Goul Andersen & Hans Jørgen Nielsen (red.): *Vælgere med omtanke – en analyse af Folketingsvalget 1998*, Århus; Systime
- Budge, Ian (2000): »Expert judgements of party policy positions: Uses and limitations in political research«, *European Journal of Political Research* 37, pp. 103-113
- Budge, Ian, Hans-Dieter Klingemann, Andrea Volkens, Judith Bara & Eric Tanenbaum (2001): *Mapping Policy Preferences – Estimates for Parties, Electors, and Governments 1945-1998*, Oxford; Oxford University Press
- Downs, Anthony (1957): *An Economic Theory of Democracy*, New York; Harper and Row
- Garodkin, Ib & John Garodkin (1983): *Håndbog i Dansk Politik 1982-83*, Præstø; Mjølner Garodkin, Ib (1986): *Håndbog i Dansk Politik 1986*, København; Munksgaard
- Garodkin, Ib (1990): *Håndbog i Dansk Politik 1990*, København; Munksgaard
- Garodkin, Ib (1994): *Håndbog i Dansk Politik 1993-1994*, København; Munksgaard
- Garodkin, Ib (1998): *Håndbog i Dansk Politik 1998*, København; Munksgaard
- Garodkin, Ib (2001): *Håndbog i Dansk Politik 2002*, København; Rosinante
- Harmel, Robert, Kenneth Janda & Alexander Tan (1995): »Substance vs. Packaging: An Empirical Analysis of Parties' Issue Profiles«, Presented at the Annual Meeting of the American Political Science Association
- Kurrild-Klitgaard, Peter (1997): »Liberalismens Udfordring«, pp. 150-173 i Jens Løgstrup Madsen, Christopher Arzrouni, Torben Grage, Peter Kurrild-Klitgaard & Finn Ziegler (red.): *Den moderne liberalisme: Rødder og perspektiver*, København; Breidablik
- Laver, Michael J. & Ian Budge (1992): »Measuring Policy Distances and Modelling Coalition Formation«, pp. 15-40 i Michael J. Laver & Ian Budge: *Party Policy and Government Coalitions*, London; Macmillan
- Laver, Michael & W. B. Hunt (1992): *Policy and Party Competition*, New York; Routledge
- Laver, Michael & John Garry (2000): »Estimating Policy Positions from Political Texts«, *American Journal of Political Science* 44(3), pp. 619-634

- Laver, Michael, Kenneth Benoit & John Garry (2003): »Extracting Policy Positions from Political Texts Using Words as Data« *American Political Science Review* 97 (2), pp.311-331
- Pedersen, Mogens N., Erik Damgaard & Peter Nannestad Olsen (1971): »Party Distances in the Danish Folketing 1945-1968«, *Scandinavian Political Studies* 6, pp. 87-106
- Pennings, Paul & Hans Keman (2002): »Towards a New Methodology of Estimating Party Policy Positions«, *Quality & Quantity* 36, pp. 55-79
- Poulsen, Peter Sinding & Mads Mikkelsen (1999): »Valgsystemer og strategisk adfærd – et komparativt studie af tre skandinaviske valgsystemer« *Politica* 31 (4), pp.377-397
- Rasch, Bjørn Erik (2003): »The political landscape in Norway« *Tidsskrift for Samfunnsforskning* 44 (1), pp. 37-66
- Volkens, Andrea (2001): »Quantifying the election programmes: Coding procedures and controls«, pp. 93-110 i Ian Budge, Hans-Dieter Klingemann, Andrea Volkens, Judith Bara & Eric Tanenbaum: *Mapping Policy Preferences*, Oxford: Oxford University Press
- Warwick, Paul V. (2000): »Policy horizons in West European parliamentary systems«, *European Journal of Political Research* 38, pp. 37-61